

Conditions for development and the state of tourism in the communes of the Polish part of the West Polesie Transboundary Biosphere Reserve

Mgr Agata Kobyłka

Supervisor: prof. dr hab. Bogusław Sawicki

Auxiliary Supervisor: dr Sylwia Golian

Summary

The aim of the study was to assess the state and conditions of tourism development in communes that are territorially related to the Polish part of the West Polesie Transboundary Biosphere Reserve, in terms of environmental protection and shaping, including elements of environmental engineering. For such a purpose follow four main research tasks:

- determining the conditions for the development of tourism in the research area - the potential (resources) of individual communes,
- determining the state of tourism development in the research area,
- determining the condition and needs of the development of technical infrastructure in the research area,
- indication of the current and future threats to the West Polesie Transboundary Biosphere Reserve and the resulting tasks from the environmental engineering side.

The research covered 22 communes with at least a fragment of the West Polesie TBR. The study uses a set of mutually complementary research and analytical methods and techniques. The analysis of numerous secondary results from municipal offices, Local Data Bank, National Heritage Institute, Central Register of Nature Protection Forms, Lublin Regional Tourist Organization, from the administration of the Poleski National Park and the obtained results of primary research (22 individual in-depth interviews with employees of municipal offices, individual free interviews with 3 employees of the Poleski National Park, 500 questionnaires with visitors to the research area). For the analysis of the obtained data, a multivariate comparative analysis, index methods, indicators of dynamics, seasonal fluctuations, prediction, descriptive statistics, analysis of dependencies, clusters, SWOT and the monographic method were used. Statistical analyzes were performed in Excel and STATISTICA.

The areas with the greatest structural potential (tourist values, tourist development and transport accessibility) were the urban and rural communes of Włodawa, Urszulin, Wola Uhruska, Łęczna and Sławatycze. The best functional resources were found in the communes of Parczew, Łęczna, urban and rural Włodawa, Puchaczów, Cyców and Sawin. The communes with the greatest tourist potential turned out to be the municipal commune of Włodawa, the urban-rural commune of Łęczna and Parczew, and the rural communes of Włodawa and Urszulin. These communes are situated in the eastern, western and central parts of the Western Polesie in Poland. They can be leaders in the development of tourism in the entire area of the reserve. The highest intensity of the tourist function in 2014 among the examined communes was characterized by the communes of: Dębowa Kłoda, Włodawa and Włodawa City. The study area was most often visited by the inhabitants of the Lubelskie Voivodeship (92.8%) who came by car (80.2%). Today, most visitors are day visitors (61.6%), not tourists.

The analysis of the research results allowed to positively verify the hypothesis put forward in the study. The West Polesie Transboundary Biosphere Reserve has been appreciated internationally for its natural and anthropogenic values that are unique on a European scale. However, their protection in the context of sustainable development of the area faces many barriers - aging of the society, depopulation of villages, low cooperation of municipal governments with the administration of protected areas, lack of legal authorization of biosphere reserves in Poland, problems of water management, as well as exploration and acquisition of rock and energy resources. Besides, the tourism economy plays a disproportionately small role in the development of protected areas and in relation to the existing natural and anthropogenic values.

In the research area, it is recommended to:

- create network tourist and recreational products that will satisfy the needs of various segments of society,
- intensify investment activities related to the development of public transport (task of local authorities) - increase the number of bus connections, especially at weekends,
- concentrate new accommodation facilities and other tourist development in holiday villages and communal centers - beneficial for nature, landscape, local community and economy,
- increase the number of accommodation facilities - with a small number of beds (intimate, family trips) and large facilities of a higher standard (business tourism: organization of conferences, training, incentive trips for employees from companies from all over Poland),
- promote and develop, above all, forms of sustainable tourism in rural areas and create ecological farms and agritourism (improving the economic conditions of the local community),
- create a Local Action Group or a Local Tourist Organization associating local government units, administration of protected areas and entrepreneurs operating in the tourism industry from the territory of the West Polesie Region. Such a group should deal with the implementation of the assumptions of the "Strategy for the development and promotion of cross-border Polesie" (planning, management, fundraising, project implementation) and the comprehensive promotion of the area on the national and international arena as the West Polesie Transboundary Biosphere Reserve brand,
- increase the length of the sewage system and people connected to it, implement highly effective wastewater treatment systems and educational programs promoting selective waste collection. Improvement of the sanitary infrastructure and waste management will contribute to reducing the negative impact of the increasing number of tourists and will contribute to the protection of the natural environment,
- involve scientists and companies in the field of environmental engineering, mining and energy in solving the water management problems of the studied area related to retention, melioration and reclamation works after coal mining and drought,
- organize trainings for owners of accommodation facilities, administration of museums and historic buildings as well as local governments regarding the importance of tourism reporting in their activities. Data collection and analysis will be conducive to making informed decisions, better planning and organization of various activities.

Agata Kobylka

Uwarunkowania rozwoju i stan turystyki w gminach polskiej części Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie

Mgr Agata Kobyłka

Promotor: prof. dr hab. Bogusław Sawicki

Promotor pomocniczy: dr Sylwia Golian

Streszczenie

Celem opracowania była ocena stanu i uwarunkowań rozwoju turystyki w gminach, które są terytorialnie związane z polską częścią Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie, w aspekcie ochrony i kształtowania środowiska, z uwzględnieniem elementów inżynierii środowiska. Z tak postawionego celu wynikają cztery zasadnicze zadania badawcze:

- określenie uwarunkowań rozwoju turystyki na obszarze badań – potencjał (zasoby) poszczególnych gmin,
- określenie stanu rozwoju turystyki na obszarze badań,
- określenie stanu i potrzeb rozwoju infrastruktury technicznej na obszarze badań,
- wskazanie obecnych i perspektywicznych zagrożeń dla Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie oraz wynikających stąd zadań ze strony inżynierii środowiska.

Badaniami objęto 22 gminy, na których terenie znajduje się przynajmniej fragment TRB Polesie Zachodnie. W opracowaniu zastosowano zestaw wzajemnie uzupełniających się metod i technik badawczych oraz analitycznych. Dokonano analizy licznych wyników wtórnych pochodzących z urzędów gmin, Banku Danych Lokalnych, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, od administracji Poleskiego Parku Narodowego oraz uzyskanych wyników badań pierwotnych (22 indywidualne wywiady pogłębione z pracownikami urzędów gmin, indywidualne wywiady swobodne z 3 pracownikami Poleskiego Parku Narodowego, 500 ankiet z odwiedzającymi obszar badań). Do analizy pozyskanych danych wykorzystano wielowymiarową analizę porównawczą, metody wskaźnikowe, wskaźniki dynamiki, wahań sezonowych, predykcję, statystyki opisowe, analizę zależności, skupień, SWOT oraz metodę monograficzną. Analizy statystyczne zostały wykonane w programie Excel i STATISTICA.

Obszarami o największym potencjale strukturalnym (walory, zagospodarowanie turystyczne i dostępność komunikacyjna) były gminy miejska i wiejska Włodawa, Urszulin, Wola Uhruska, Łęczna i Sławatycze. Najlepszymi zasobami funkcjonalnymi cechowały się gminy Parczew, Łęczna, miejska i wiejska Włodawa, Puchaczów, Cyców i Sawin. Gminami o największym potencjale turystycznym okazała się gmina miejska Włodawa, miejsko-wiejskie Łęczna i Parczew oraz wiejskie Włodawa i Urszulin. Gminy te położone są we wschodniej, zachodniej i centralnej części TRB Polesie Zachodniej w Polsce. Mogą stanowić liderów rozwoju turystyki na całym obszarze Rezerwatu. Największym natężeniem funkcji turystycznej w 2014 r. wśród badanych gmin charakteryzowały się gminy: Dębowa Kłoda, Włodawa i Włodawa Miasto. Obszar badań odwiedzali najczęściej mieszkańców województwa lubelskiego (92,8%), którzy przyjeżdżali samochodem (80,2%). Obecnie większość odwiedzających stanowią odwiedzający jednodniowi (61,6%), a nie turyści.

Analiza wyników badań pozwoliła pozytywnie zweryfikować postawioną w opracowaniu hipotezę. Transgraniczny Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie został doceniony na arenie międzynarodowej ze względu na unikatowe w skali europejskiej walory przyrodnicze i antropogeniczne. Ochrona ich w kontekście zrównoważonego rozwoju obszaru napotyka jednak wiele barier – starzenie się społeczeństwa, wyludnianie wsi, mała współpraca samorządów gmin z administracją obszarów chronionych, brak umocowania prawnego rezerwatów biosfery w Polsce, problemy gospodarki wodnej oraz poszukiwanie i pozyskiwanie surowców skalnych i energetycznych.

Poza tym gospodarka turystyczna odgrywa tu niewspółmiernie małą rolę w rozwoju obszarów chronionych i w stosunku do istniejących walorów przyrodniczych i antropogenicznych.

Na obszarze badań rekomenduje się:

- tworzyć sieciowe produkty turystyczne i rekreacyjne, które będą zaspokajały potrzeby różnych segmentów społeczeństwa,
- zintensyfikować działania w zakresie inwestycji związanych z rozwojem komunikacji publicznej (zadanie władz samorządowych) – zwiększyć liczbę połączeń komunikacji autobusowej, szczególnie w weekendy,
- koncentrować nowe obiekty noclegowe i pozostałe zagospodarowanie turystyczne we wsiach letniskowych i ośrodkach gminnych – korzystne dla przyrody, krajobrazu, lokalnej społeczności i gospodarki,
- zwiększyć ilość obiektów noclegowych – posiadających małą liczbę miejsc noclegowych (kameralne, rodzinne wyjazdy) i dużych obiektów o podwyższonym standardzie (turystyka biznesowa: organizacja konferencji, szkoleń, wyjazdów motywacyjnych dla pracowników z firm z obszaru całej Polski),
- promować i rozwijać przede wszystkim formy zrównoważonej turystyki na obszarach wiejskich oraz tworzyć gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne (poprawy warunków ekonomicznych lokalnej społeczności),
- utworzyć Lokalną Grupę Działania lub Lokalną Organizację Turystyczną zrzeszającą jednostki samorządu terytorialnego, administrację obszarów chronionych oraz przedsiębiorców działających w branży turystycznej z terenu TRB Polesie Zachodnie. Taka grupa powinna zająć się realizacją założeń „Strategii rozwoju i promocji transgranicznego Polesia” (planowanie, zarządzanie, pozyskiwanie środków, realizacja projektów) oraz kompleksową promocją obszaru na arenie krajowej i międzynarodowej jako marki TRB Polesie Zachodnie,
- zwiększyć długość instalacji kanalizacyjnej i osób do niej podłączonych, wdrażać wysokoefektywne systemy oczyszczania ścieków oraz programy edukacyjne propagujące selektywną zbiórkę odpadów. Poprawa stanu infrastruktury sanitarnej i gospodarki odpadami przyczyni się niwelowania niekorzystnego oddziaływania zwiększającej się liczby turystów i wpłynie na ochronę środowiska przyrodniczego,
- zaangażować naukowców i firmy z zakresu inżynierii środowiskowej, górnictwa i energetyki w rozwiązanie problemów gospodarki wodnej badanego obszaru związanych z retencją, pracami melioracyjnymi i rekultywacyjnymi po wydobyciu węgla kamiennego oraz suszą,
- zorganizować szkolenia dla właścicieli obiektów noclegowych, administracji muzeów i obiektów zabytkowych oraz samorządów odnośnie istotności w ich działalności sprawozdawczości turystycznej. Gromadzenie i analiza danych będzie sprzyjała podejmowaniu przemyślanych decyzji, lepszemu planowaniu i organizacji różnych działań.

Agata Kobytka